

KREDO (151) *sb n*

k- (130), c- (21).

e oraz o jasne.

sg N kredo (36). ◇ G kreda (33). ◇ A kredo (29). ◇ I kred(e)m (4). ◇ L kredzie (47). ◇ pl L kredzi(e)ch (1) *WujJud*, kredach (1) *CzechEp*.

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVI – XVIII w.

1. Wyznanie wiary, skład apostolski, symbol wiary, zbiór podstawowych prawd wiary [*credo* – wierzę *Mącz 67d, Calep; wierzę* – *credo Cn*] (147) : iedno fama wiara/ ktora krotkimy słowy od Apostołow iest opylfana a zowiem ią credem. *SeklKat* N3v, D, D2; *LibMal* 1554/187v [5 r.], 188, 189 [3 r.], 189v [2 r.]; A przedfię Athánázius w tym krotkim Kredzie (gdzie iednák w takim piśaniu *in Symbolis* nie iesth obyczay długiemie słowy y wykłady báwić)/ tę to senteneią iednákże wyłożyć chciá. *SarnUzn* F8v; Dobrzeć fie Kredá dzierzeńć/ ále też nie opuźczázć *Decalogum*. Wołáią oni wftáwnie/ Kredo Kredo. A my/ Dekálog Dekálog y Kredo. *SarnUzn* G3; Bo iestli fie thy odwoływałz do Kredá/ á nowy wykład iego sobie działálf/ tedy iuz nie wierzyłz tego członku kthory też tám stoi: Wierzę Kościoł powźzebythny KrześciánfkL *SarnUzn* G3; Auguśtyn powiáda [...] że pod thą niewielką liczbą słow w Kredzie zázáwřthych wiele Heretikow słowy iad táili *SarnUzn* G3v, C2v, Gv, [G2]v, G3, G8; *RejPos* 190; Przécź Kredo skłádem álbo vkazániem wláfnym Apoftolřkim zowá? *BiałKat* 68v; Oštátni znák Kościoła práwęgo Bożęgo vkázuie Kredo fámo/ gdy mówi *BiałKat* 126, 68v *żp*; *GrzegŚm* A3; A w kredzie tám dáley nic niewie iedno po Piłátá/ pewnie o grzechom odpuźczeniu áni o wiecznym żywocie nicz nie myśli *RejZwierc* 143; *WujJudConf* 22v; *SkarJedn* 337; *CzechEp* 183; *ReszPrz* 74; (*marg*) Troie kredo w Kościele. (–) TRoie wyznánie wiáry/ náyduie fię w kościele Bożym. Pierwřze Apoftolřkie/ ktore málf wyżřzey ná kárcie 8. Wtore Niceńskie y Konstántynopolřskie/ álbo Cárogradzkie/ ktore fię položýlo ná kárcie 90. Trzećie S. Athánázýuřzá Biskupá Alexándryiřkiego *LatHar* 375 *marg*, 9 *marg*, 10 *marg*, 375 *marg*, 509, 510 (8).

W połączeniach szeregowych (12): *SeklKat* Zv, Z2; *MurzNT* 28v; choć ná obrázy pátrzą wřtháwřtnie/ á wřdy przed fię/ áni przykázánia Bożęgo/ áni Kredá/ áni Paćierzá nieumieią/ y nic nie rozumieią. *KrowObr* 115; *SarnUzn* G3; *CzechEp* 229; Iest też ořobne Bráctwo/ ktore dźiatki včzy náuki chrześciójánřkiey/ iáko Paćierzá/ zdrowey Máryey/ Kredá/ przykázánia Bożęgo/ etc. *ReszHoz* 131; Dla tego też y troie Anyelřkie pozdrowienie/ ku czći Pánu Bogu wřzechmogácemu w Troycy iedynemu/ po Kredzie y Paćierzu niektorzy mawiáią/ w tymże Zołtarzu. *LatHar* 508, 507, 509, 511; *SiebRozmyśl* F2.

W charakterystycznych połączeniach: do kreda odwoływać się; według kreda rozumieć (2); *z kreda czytać; kredo przyjmować, wymówić [jak], założyć; na kredo pisać, twierdzić; o kredzie dzierzeńć* (3), *trzymać* (2); *w kredzie opisać; kredo objaśnia, wyklada; kredo krotkie, starodawne, stare, troje* (2), *wykladane [jak]; kreda summa, wykład; o kredzie nauka; w kredzie zawarty*.

Fraza: »nie jest w kredzie« = nie jest artykułem wiary (1): Nie sffarżmy fię o ten punkt ktory nie iest w Kredzie. *Prot* C2v.

Zwroty: »dzierzeńć się, trzymać się kreda« (1 : 1): Dobrze fię trzymáć Kredá/ ále też y to vważyć v fiebie co tám mowi: *Credo Ecclesiam Catholicam*. *SarnUzn* G3, G3.

»mieć w kredzie« (1): Ieſli też ktorzy przodkowie wáfzy o tych odſzczepieńſtwách Greckich niewiedzieli/ á ieden koſćioł S. iáko máią w Kredzie ſwoim/ wyznawali: tych potępić [...] nie mozem *SkarJedn* 354.

»mowić, wymowić, ſpiał kredo« (7 : 1 : 1): alyeyącz then tho wołk mowyela the ſłowa ſpyawłfi trzi pacierzze trzi łdrowe marie iedno *Credo LibMal* 1544/83v; *SeklKat* C3, C4, D, D2; *KarnNap* B4; *CzechEp* 229; *LatHar* 508 *marg*; *SiebRozmyśl* F2.

»mowić w kredzie« (4): ábowiem iáko mowimy w Kredzie w ſtąpił na niebiołá/ y ſiedzi ná prawicy v Bogá oycá/ tedy y ia ták trzymam y wierzę *KrowObr* 10, 54v, 105v; ſ. Hieronym y Chryſoſtom dowodzą/ że możemy dobrze mowić w Kredzie: Wierzę w ſwięty Koſćioł Powłzechny. *WujJud* 57.

»(na)uczyć kreda« [szyk zmienny] (3): Tamże ſam krol Władziſław (bo żaden kapłan z Zmodzky mowy nie vmiał) napirwey ich pacierza potim kreda nauczył y okrzcić rozkazał. *MiechGlab* [90]; *SeklKat* Zv; *ReszHoz* 131.

»odſtępować kreda« (1): ktory odſtępuie Kredá/ álbo tżłonkow krzeſćijáńſkich/ ktore Apoſtolſkimi zowiemy. *KrowObr* A4.

»w kredzie podać, położyć« (2 : 1): *WujJud* 131v [2 r.]; Czwarty znak/ zdrowey prawdziwey náuki/ w náſzym Kredzie położono/ *Apoſtolica*, to ieſt/ iż ma być Apoſtolſka *ReszPrz* 28.

»w kredo przydać« (1): ale iż to w Kredo ábo w wyznánie wiáoy [!] okrom Grekow włożyli/ á przydáli. *SkarJedn* 276.

»przyjmować kredo« (2): *Arrius/ Neſtorius/ y wſzyfcy niemal Herethicy* przyjmowali też to Kredó. *SarnUzn* G3, G8.

»rozbierać kredo, w kredzie« (1 : 1): Coſmy ſzerzey rozbieráli w Kredzie/ kiedyſmy o zmartwychwſtániu ciáłá mowili. *KuczbKat* 390, 9.

»ſłóżyć kredo« (1): Obdárzeni będąc duchem ſwiętym [...] ſłóżyli y záłożyli Kredó grunt náſzey wiáry Krzeſćiańſkiej/ wybieráiąc ſłowá s Prorockiego piſmá. *BielKron* 139v.

»umieć kredo« (2): tim ktorzi vmieią boże przikazanie/ credo/ pacierz y ine rzeczy ma ſię laſkawie okazać *SeklKat* Z2; *KrowObr* 115.

»w kredzie wierzyć« [szyk zmienny] (3): *WujJud* 203; wierzymy w Kredzie náſzym odpnſzczenie grzechow y żywot wieczny. *WujJudConf* 203; *SkarJedn* 15.

»w kredo włożyć; do kreda, w kredo włożon(y)« [szyk zmienny] (1; 1 : 1): Abowiem Perſoná y punct włożony od nich w Kredó miedzy tym ſłowem/ Bog/ y Oćiec/ tego iednego Bogá rozdziela/ ták iáko onych Trzech ktorzy ſá iednego Boſtwá/ w iedno zlewa. *GrzegRóżn* [L2]v; *SkarJedn* 272, 276.

»w kredzie wykładać, wyłożyć« [szyk zmienny] (1 : 1): *SarnUzn* Fv; Oſtáteczná rzecz/ ktorá S. Athánázyuſz w ſwoim Kredzie o S. Troycy wyłóżył/ ieſt różnoſć nie iáka tych perſon *LatHar* 379.

»z kreda wyrzucić« (1): Niechay tylo z kredá Lácinnicy to ſłowo y od ſyná wyrzucą *SkarJedn* 297.

»w kredzie, wedle kreda wyznawać« [szyk zmienny] (11 : 2): *SeklKat* D3; *KromRozm I* L4v; *KromRozm II* f3v; *KrowObr* 76v; *BialKat* 178v; *KuczbKat* 225; *WujJudConf* 62, 176v; *SkarŻyw* A4; *ReszList* 150; *LatHar* 286; Ano y w kredzie wyznawamy/ iż ſię národził z Máriey dziewice. *WujNT* 5; *SkarKaz* 1b.

»w kredzie się zamykać« (3): *SarnUzn* G5v; Będzie wczyl Pleban/ iż náuká o tych táiemnicách w Kredzie krotko sie zámyka. *KuczbKat* 9; *WujJud* 25.

Wyrażenia: »artykuł, część, rozdział, cząstka, członek kreda« [szyk 10 : 2] (4 : 3 : 3 : 1 : 1): *SarnUzn* F8v; Iużem tę piérwizá część Kredá wyrozumiał: wtórą o Synie Bożym iuż czás począc *BiałKat* 81, 83v, 106; A ty cząłtki Kredá/ nieiákim podobieństwem/ ktorego náłzy Oycowie częłto vżywáli/ człónkami zowiemy. *KuczbKat* 10; Człónki Kredá przecz zowią. *KuczbKat* 10 *marg*, 9, 35 *żp*, 65 *żp*, 95 *żp*, 415; Artykuły Kredá Apóstołłkiego/ przez Nowowierniki vłzczerbione. *ReszPrz* 74 *marg*.

»krześcijańskie kreda« [szyk 2 : 1] (3): Czwartey Części Summá. Część Czwarta według Dawidá Y Krześciánłkiego Kredá. O tym się będzie plátáká Y to rospámiętawáá. Iáko Pan do piekiel štąpił Oyce święte z nich wybáwił. *MWilKHist* A4v, D4 [2 r.].

»kredo ojców świętych« (1): Pierwiza tedy włáność w Kredzie Oyców S. opifána ieft/ że Ieden ieft Kościoł. *KuczbKat* 75.

»kredo powszechné« (1): W tymże Kredzie powłzechnym/ w ktorým wiárę náłzę chrześcijáńłką wyznawamy/ przez vftá Apóstołłkie/ dołóżył tych znákw/ ktore dzielá kościoł prawdziwy/ od kościołá fáłszywego *ReszPrz* 13.

»kredo wiary naszej« (1): My też nie krzcíłifmy się w imię żádnego z thych Bogá/ áni Kreda wiary náłzey káże nam wierzyć w tego Bogá Iłność *GrzegRóżn* A4v.

Zestawienia: »kredo apóstolskie, ktore apóstolskim zowiemy« = *skład apóstolski* [szyk 11 : 1] (11 : 1): *GrzegRóżn* F, G4v, [H4], K, M2v; *SarnUzn* G3 [2 r.]; Gdyż we włzytkich łtárych Kredách y w onym ktore Apóstołłkiem zowiemy/ mamy tho według piłm ś. wyznánie/ zgodne y iednołtáyne *CzechEp* 198, 199; *ReszPrz* 74 *marg*; *ReszList* 150; *LatHar* Aaa3.

»Atanazego, Atanazyjusza kreda« [szyk 2 : 1] (2 : 1): *SarnUzn* F8v, G3; Athánázyułzá S. Kreda/ y wykład iego *LatHar* Aaa7.

»kredo Damasa papieża; Damasowe kreda« (1; 1): Credo Dámáá Papieżá. *WujJud* L17v, L18.

»kredo konstantynopolskie, ojców konstantynopolskich, ojców carogrodzkich« (1 : 1 : 1): Credo Niceńłkie y Conłtántynopolłkie. *WujJud* L17v; *LatHar* +6v [2 r.].

»kredo niceńłskie, niceńłskich ojców« [szyk 5 : 1] (5 : 1): *GrzegRóżn* M2v; *SarnUzn* F8v, G3, G8; *WujJud* L17v; Máłz Kreda/ ták Niceńłłkich oyców/ trzech łet y ósmnáłtu/ iáko y Konłtántynopolłłkich álbo Czárogradzkich łtá y piáćidzieśiát. *LatHar* +6v.

Szeregi: »kredo albo człónki krześcijáńłskie« (1): Abowiem to ieft kácerz/ [...] ktory odłtępuie Kredá/ álbo tżłónkw chrześcijáńłłkich/ ktore Apóstołłłkami zowiemy. *KrowObr* A4.

»skład apóstolski albo kreda« (1): A o tym żáden Chrześcijáńin wátpic niemoże/ poniewáż w Skłádzie Apóstołłłkim álbo w Kredzie/ Świętych obcowánie wyznawamy. *KuczbKat* 225.

»kredo albo symbolum« (1): Dárnáłłowe Credo álbo Symbolu^m. *WujJud* L18.

»kredo albo wiara« (1): Credá álbo Wiáry wykład. Wierzę w Bogá. *KuczbKat* 9.

»kredo a(l)bo (i) wyznánie wiary (świętej)« [szyk 5 : 2] (7): A gdy pácierz y wiáry świętey wyznánie/ álbo Kreda głółem z kmotry wymowi *KarnNap* B4; *SkarJedn* 272, 276, 279; *SkarŻyw* 371; Wyznánie wiáry y Kreda przyłączamy do tego Zołtarzá *LatHar* 508, 551.

Wyrażenie przyimkowe: »według, wedle kreda« (3 : 2): *SarnUzn* G3 [2 r.]; wedle Kredá wyznawamy prawdziwie być w niebie ná práwicy Oycowłdey Páná Chrístulá z łtrony człowięczeństwa łwego *WujJudConf* 176v, 62; *MWilkHist* A4v.

2. *Modlitwa odmawiana we mszy św. na zakończenie liturgii Słowa Bożego (4)* : *LatHar* 79; wierni Chrześcijanie: ná koláná łwe vpadáią/ gdy te łłowá v ołtarzá czytáią: ábo one w kredzie; Y sítál łię człowiekie^m. *WujNT* 307.

Zwrot: »kredo śpiewać« (2): *KrowObr* 196; MArkus Papież [...] między inemi vltáwámi vltáwił Kredo w kościele łpiewać. *BielKron* 156v.

Synonimy: **1.** »skład apostołski«, *symbolum*, »wyznanie wiary«.

HS